

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

Mudrochová Aneta

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Rozvod rodičů z pohledu jejich dětí

Aneta Mudrochová

Bakalářská práce

2021

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta Mudrochová**
Osobní číslo: **H18235**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Téma práce: **Rozvod rodičů z pohledu jejich dětí**
Zadávající katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

Studentka se ve své bakalářské práci bude věnovat problematice rozvodu. Za své respondenty si zvolí dospělé jedince, jejichž životy byly ovlivněny touto zkušeností. Studentky prioritní cíl je zjistit, jaký dopad má rozvod rodičů na jejich děti, jaké emoce to v nich vyvolává, a zda rozhodnutí jejich rodičů jim nějakým způsobem ovlivnilo život. Ve své práci studentka využije metodu polostrukturovaného rozhovoru.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Berger, M., I. Gravillon. 2011. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál.

LaRossa, R. 1984. *Family Case Studies. A Sociological Perspective*. New York: London.

Matějček, Z., Z. Dytrych. 1999. *Nevládní rodiče a nevládní děti*. Praha: Grada.

Matějček, Z. 1992. *Dítě a rodina: v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Matoušek, O. 2015. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál.

Možný, Ivo. 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Slon.

Novák, T. 2019. *Neomylný znalec z psychologie v péči o děti po rozvodu*. Brno: Doplněk.

Novák, T. 2012. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada.

Skupník, J. 2010. *Antropologie příbuzenství: Příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Slon.

Špaňhelová, I. 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Retka, Ph.D.

Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2021**

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

děkan

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 19. listopadu 2020

Prohlášení autora

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Mudrochová Aneta

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Tomáši Retkovi za cenné rady, ochotu, odborné vedení a podporu. Oceňuji i upřímné odpovědi respondentů, na jejichž základě mohla vzniknout tato bakalářská práce. Závěrem bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za podporu při celém studium na Univerzitě v Pardubicích.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku rozvodu. Obsah vychází především z výpovědí dospělých osob, jejichž životy byly ovlivněny touto zkušeností. V práci jsou publikovány příběhy respondentů, kteří narativním vyprávěním vykreslují svoje osobní zkušenosti a pocity, které se v nich odehrávaly. Zároveň bakalářská práce reflektuje i to, jaký dopad má rozvod rodičů na jejich děti.

Za pomoci polostrukturovaného rozhovoru, je v bakalářské práci do hloubky reflektována především aktéřská perspektiva osob, které se s danou problematikou ve svém životě setkali.

KLÍČOVÁ SLOVA

rozvod, děti, rodiče, emoce, výchova, konflikt

TITLE

Parents divorce from the perspective of their children

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on the issue of a parents divorcement. The text is mainly based on the answers of adult people whose lives were influenced by these moments. The thesis contains stories of respondents who narratively narrate their personal experiences and feelings that they have been thru. At the same time the bachelor thesis reflects the impact of parents divorce on their children.

With using methods such as narrative or semi-structured interview, the bachelor thesis shows the actor's perspective of people who have encountered the issue in their lives.

KEYWORDS

divorce, children, parents, emotions, education, conflict

OBSAH

1. Úvod.....	11
2. Metodologie	13
2.1 Výzkum	13
2.2 Výzkumné metody	13
2.3 Cíl výzkumu	14
2.4 Respondenti.....	14
2.5 Etika a reflexe výzkumu.....	15
3. Rodina a manželství.....	17
3.1 Rodina	17
3.2 Manželství	18
3.3 Formy manželství.....	20
4. Mezikulturní srovnání.....	21
5. Rozvod	23
5.1 Příčiny rozvodu	25
5.2 Zánik manželství – rozvod	27
5.3 Manželské poradenství.....	28
5.4 Rozvodovost.....	28
6. Porozvodová péče o děti	30
6.1 Péče o dítě po rozvodu	30
6.2 Výhradní péče	31
6.3 Střídavá péče	32
6.4 Společná péče.....	32
7. Nevlastní rodina.....	34
8. Dítě a rozvod.....	37
8.1 Problémy po rozvodu	38
8.2 Rodinná mediace.....	39

8.3	Vliv rozvodu na současný život dítěte	40
8.4	Vztah s rodiči v současné době	42
9.	Výsledky výzkumu a jejich interpretace.....	44
10.	Závěr	46
11.	Použitá literatura a zdroje	47
12.	Přílohy.....	49

„Oženit se, založit rodinu, přijmout všechny děti, jež přijdou, zachovat je na tomto nejistém světě a dokonce, bude-li to možné, je trochu vést, to je podle mého přesvědčení nejzazší meta, již může člověk dosáhnout.“

Franz Kafka

1. ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila především proto, že jsem tuto situaci sama zažila ve věku 6 let, kdy se moji rodiče rozvedli. Byla jsem svěřena do výhradní péče matky, ale otce jsem navštěvovala pravidelně. Ačkoliv se moji rodiče rozvedli v době, kdy jsem ještě zcela nechápala, co se přesně děje, následky tohoto rozhodnutí svých rodičů si nesu dodnes. Vnímám dopady rozvodu mých rodičů na mém současném životě, především na svých partnerských vztazích. Protože ve svém okolí znám i podobné případy, zajímalo mě, jak se s tím vyrovnali ostatní. V současné době se rozvádí téměř polovina párů, a to je velmi zneklidňující.

Bakalářská práce se zabývá problematikou rozvodu, především jeho následky. Ráda bych se zaměřila na základní důvody rozvodovosti. Práce se primárně zaměřuje na dospělé děti rozvedených rodičů, na jejich emoce a zkušenosti a sekundárně řeší dopad rozvodu rodičů na jejich osoby, současné životy či vztahy. S odstupem času v sobě zmíněné děti většinou již necítí tak silné emoce jako kdysi a mají možnost se na tento akt svých rodičů podívat i z jiné perspektivy než z té, jako když byly malé děti. Téma práce je mi velmi blízké. Vyrůstala jsem v rozvedené rodině již od školního věku a sdílela svůj život s dalšími dětmi, které postihl stejný osud. Ze své vlastní zkušenosti vím, že život v rozvedené rodině není jednoduchý, ať rozvod rodičů probíhá jakkoliv.

V bakalářské práci nalezneme kapitoly týkající se rodiny, manželství a jeho forem, rozvodu, příčin zániku manželství včetně manželského poradenství. S pomocí respondentů jsme konkretizovali problémy po rozvodu a vliv rozvodu na současný život dítěte. Zvláštní kapitolu jsem věnovala porozvodové péči o dítě a mezikulturnímu srovnání. Hlavním cílem práce je poukázat na stoupající počet rozvodovosti manželství hlavně ve vztahu k dětem. Je bohužel skutečností, že smutek a trápení si dítě ponese do dalšího života a je tímto třeba apelovat na rodiče a ostatní blízké, aby mu pomohli se s danou situací vyrovnat.

V dnešní době je z rozvodu fenomén, který zaujímá své místo v životech většiny naší populace a je součástí jejich každodenního života. Dříve byl rozvod považován za poslední možné východisko a prováděl se pouze ojediněle s pohledem opovržení od ostatních. Rodiny se snažily žít stále pospolu, což v dnešní době již není pravidlem. Málokdo může říct, že nemá s rozvodem žádnou zkušenost, ať už vlastní nebo prostřednictvím někoho jiného. Z toho důvodu by se dalo říct, že rozvod zasahuje do mnoha oblastí našeho života, především

ovlivňuje jeho aktéry, jejich děti a další rodinné příslušníky. Pokud se s rozvodem setkáme již jako děti, má i jistý vliv na náš budoucí život.

Dospělí by si měli uvědomit, že po rozvodu přestávají být manželi, ale ne rodiči. Kolikrát, pod stínem svého zármutku či vzteku, si ani neuvědomují, co prožívají jejich děti a jakou ujmu jim svým chováním způsobili. Separace rodičů je velmi stresující a emoční zátěž, a proto není divu, že děti, které pocházejí z rozvedené rodiny, mají větší sklony k emoční dysbalanci a nevyrovnanosti. Statistická data prokazují, že rozvodovost je vysoká. Lidem přesto vysoká čísla nezabrání, aby nerozdělili svoji vlastní rodinu.

2. METODOLOGIE

V úvodní kapitole popisuji metody svého výzkumu. Nejprve vymezuji, jaký druh výzkumu jsem si zvolila a kterou techniku jsem využila při shromažďování dat. Dále se věnuji vybraným respondentům, jejichž odpovědi jsou zásadní pro práci. Následně se zaměřuji na výzkumné otázky práce a jejich odpovědi.

2.1 Výzkum

Pro práci jsem zvolila výzkum kvalitativní. Jedná se o výzkum, který provádí antropolog v prostředí svých respondentů. Kvalitativní znamená, že se využívá jen malý zlomek respondentů, se kterými se daná věc zkoumá podrobněji. „Kvalitativní výzkum jde v podstatě více do hloubky nastoleného problému než výzkum kvantitativní. S tím ovšem na druhou stranu souvisí i hlavní omezení kvalitativního výzkumu – výzkum je možné provádět pouze na velmi omezené skupině. Při hloubkových rozhovorech, dlouhodobém a intenzivním pozorování zkoumaného jevu nebo osob (což jsou kvalitativní metody) není možné dosáhnout takový záběr, jako například při použití dotazníku, který je možný v některých případech rychle rozeslat tisícům osob (kvantitativní metoda)“ (Kokaisl 2007: 4).

Nejedná se tedy o metodu, při které je využito nespočet respondentů, ale je založena na menší skupině aktérů. Kvalitativní výzkum je v mnoha případech založený na zažité skutečnosti výzkumníka, ale též je možnost vytvořit výzkum i ze získaných dat z jiných podkladů již zpracovaných.

Tato skutečnost se týká i mé práce. Primárně se snažím využít odpovědi dotazovaných osob a doplnit je o další poznatky z odborné literatury.

2.2 Výzkumné metody

Základní metodou sběru dat pro výzkum jsou rozhovory s respondenty. V bakalářské práci využívám polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor s návodem, který mi dovolil libovolně pokládat otázky, aniž by to byl přesně strukturovaný rozhovor. Pro tento typ rozhovoru jsem sestavila seznam otázek, které mi zajistili, že respondent odpoví na veškerá potřebná témata. Výhodou polostrukturovaného rozhovoru je, že ačkoliv má výzkumník připravená témata,

kterým se chce věnovat, dotazovaným zůstává prostor pro vlastní vyprávění (Novotná, Špaček, Šťovíčková Jantulová 2019: 323). „Současně umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnání. Pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti“ (Hendl 2005 :174).

Rozhovory jsou vhodným prostředkem pro získání informací týkajících se zkušeností, vyprávění o minulosti, zážitků a pocitů, které jsou pro tento výzkum zásadní.

Většinu rozhovorů, i přes nepříznivou dobu koronaviru, jsem prováděla osobně. Dva rozhovory probíhaly online formou. Rozhovory jsem si, po předchozí domluvě se zúčastněnými, nahrávala, abych si jejich výpovědi mohla opakovaně přehrát a vybrat z jejich odpovědí ty nejzajímavější. Rozhovory převážně vznikaly v klidném prostředí domova respondentů, kde se cítili v bezpečí a připraveni se otevřít vzpomínkám či v kavárnách.

2.3 Cíl výzkumu

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak interpretují respondenti dopady rozvodu svých rodičů, jaké emoce to v nich vyvolává, a zda rozhodnutí jejich rodičů jim nějakým způsobem ovlivnilo život. Odpovědět na otázku vztahu, jaký mají děti ke svým rodičům v současnosti a jaký vztah měly před rozvodem.

Výzkumné otázky

- Jak respondenti interpretují hlavní důvody, které vedly jejich rodiče k rozvodu?
- Jaký dopad má rozvod rodičů na současný život dotazovaných?
- Jaký vztah mají respondenti z rozvedených rodin ke svým rodičům v současné době?

2.4 Respondenti

Před zadáním bakalářské práce do školního systému jsem věděla, že získat respondenty nebude nic náročného. Respondenty jsem našla mezi svými blízkými přáteli, což vnímám jako jistou výhodu. S těmito respondenty mám důvěrný vztah, proto pro většinu z nich nebylo těžké se mnou o osobních zážitcích mluvit.

Každý z nich si na mě ochotně udělal čas a odpověděl na všechny položené otázky. Naštěstí u žádného respondenta nenastal problém se stydlivostí či strachem, když důvěrně a podrobně popisovali rozvod rodičů.

Pro práci jsem zvolila respondenty, kteří jsou ve věku od 20 do 30 let. Všichni pocházejí z rozvedené rodiny.

Adéla, 22 let. Žijící ve Žďírce, studentka. Rodiče se rozvedli ve věku čtyř let. Svěřena do výhradní péče matky.

Aneta, 21 let. Žijící v Hlinsku, pracující jako recepční. Rodiče se rozešli, když bylo respondentce patnáct let. K rozvodovému řízení nikdy nedošlo kvůli majetku, otec na žádost o rozvod nepřistoupil. Svěřena do výhradní péče matky dle domluvy.

David, 27 let. Žijící v Praze, původně z Karviné, živící se jako profesionální fotbalista. Rozvod rodičů proběhl v jeho deseti letech. Po rozvodu byl svěřen do výhradní péče matky, otce navštěvoval pravidelně.

Jana, 23 let. Žijící v Hrochově Týnci, studentka. Rozvod proběhl ve třinácti letech. Svěřena do výhradní péče otce.

Markéta, 25 let. Žijící v Praze, původně v Krnově, živící se jako influencerka. Rodiče se rozešli v jejích devíti letech. Následně se s matkou odstěhovaly a žily spolu v Praze. K rozvodu dodnes nedošlo. Matka podala žádost o rozvod, otec nepřistoupil.

Simona, 23 let. Žijící ve Svatce, pracující jako jeřábnice. Rozvod proběhl, když bylo respondentce osm let. Rodiče bydleli v jednom domě i po rozvodu přibližně dalších sedm let, následně se Simona odstěhovala. I přesto byla svěřena do výhradní péče matky, ačkoliv se jednalo spíše o péči společnou.

2.5 Etika a reflexe výzkumu

Každý z respondentů byl předem obeznámen, za jakým účelem vzniká rozhovor. Respondentům jsem slíbila, že v práci bude uvedeno pouze křestní jméno a věk. Příjmení všech respondentů zůstane v anonymitě. Respondenti byli seznámeni s výzkumem a danou tématikou. Dále byli informováni, že jejich výpovědi budou užity pouze pro účely této bakalářské práce, a proto souhlasili s nahráváním prováděného rozhovoru. Uvědomuji si, že většina mých respondentů jsou ženy, a že tento fakt může mít vliv na získaná data. Ačkoliv

jsem se snažila pro svůj výzkum získat více mužů, nepovedlo se mi to. Většina dotazovaných mužů mi odpověděla, že o tomto tématu nechtějí mluvit. Zkušenost, že též pocházím z rozvedené rodiny, může ovlivnit moji interpretaci dané problematiky.

3. RODINA A MANŽELSTVÍ

3.1 Rodina

S tématem bakalářské práce úzce souvisí problematika rodiny a manželství, a proto jsem se rozhodla zahrnout do práce vysvětlení těchto pojmů. Definice pojmu rodina, kterou by shodně uznávaly všechny sociální vědy, neexistuje. Každý obor nahlíží na rodinu z jiné perspektivy.

David: „*Rodina je pro mě to nejsilnější pouto lidí, kteří proplovají životem. Každá může mít svoji cestu, ale každý z nich by měl mít v tom srdíčku tu rodinu. Jsou to lidé, kteří by se o sebe měli umět opřít a mělo by být cítit, že tu jeden pro druhého je. Úplná rodina, která má společné srdíčko*“.

Definice rodiny je složitá, např. Matějček ve své knize *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní z roku 1994* popisuje postavení rodiny, jak ovlivňuje vývoj dítěte, dětské citové fáze a uspokojování základních potřeb dítěte. Rodina mu může předat důležité zásady, které ho budou provázet celý život (Matějček 1994: 16). Dá se tedy říct, že jako nejstarší společenská instituce plní hlavně sociální, ekonomické, reprodukční a emociální funkce. Sociologie rozlišuje rodinu dle funkčnosti na rodinu funkční, problémová, dysfunkční a afunkční. Funkčních rodin, které plní své veškeré funkce a zajišťují dobrý vývoj dítěte, je většina. Jedná se až o 85 % rodin (Fischer, Škoda 2009: 143).

V antropologii příbuzenství je rodina chápána jako sociální skupina, spojující shodné rysy, centrovaná kolem Ega v nejbližších vztazích. Tato blízkost je nejčastěji definována s odkazem na filiční, afinní, rezidenční a emoční vztahy. V antropologii je rodina velmi užívaný termín, jehož význam se různí. Radcliffe-Brown (1941), Murdock (1965) a ve značné míře i Lévi-Strauss (2006) vnímali rodinu jako základní kámen sociálního života (Skupnik 2010: 287). Psychologický slovník definuje rodinu jako společenskou skupinu spojenou pokrevními vztahy, manželstvím, vzájemnou pomocí a odpovědností. Rozlišuje rodinu nukleární, která je složena pouze z otce, matky a dětí, a rodinu širší, která zahrnuje i vzdálenější příbuzné jako jsou: prarodiče, strýc, teta, bratrance, sestřenice (Hartl 1993: 297). Rozlišujeme rodiny vlastní a úplnou, a dále také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Stejně jako škola, rodina plní základní výchovné funkce a vývoj dětí významně ovlivňuje (Průcha, Walterová, Mareš 2009: 248). Rodina je považována za sociální subsystém, ve kterém se člověk učí hrát svoji sociální

roli po celý život. Podstata rolí se v současné společnosti velmi mění a je podmíněna dobou, kulturní a společenskou situací (Přadka 2004: 26-27).

„O současné rodině lze bez nadsázky hovořit jako o rodině nestabilní. Ačkoli život v rodině je stále drtivou většinou české populace pokládán za ideál, jen polovina manželství nekončí rozvodem a mnozí v průběhu svého života patří do více než jedné rodiny, které sami vytvoří“ (Dudová 2007: 15). V životě se stává, že se partneři přestanou mít rádi a hledají mimomanželský vztah, a tím manželství ohrozí.

Aneta: *„Rodina nemusí být vždy úplná. Já za svoji nejužší rodinu považuji hlavně mamku, bráčku a přítele. Znamená to pro mě to, že se mohu na ně spolehnout, jsou moje opora, kdykoliv se něco děje, tak mi hned pomůžou. Ráda s nimi trávím čas a těším se na ně“.*

Simona: *„Svoji rodinu vnímám, jako že ji mám, ale nikdo, koho bych musela vidět každý týden. Až ale budu mít svoji rodinu, tak to bude hlavní priorita, pocit bezpečí, víš. Že tě udělá šťastnou a máš tam vše, co potřebuješ“.*

Většina respondentů vypověděla, že je pro ně rodina skupina lidí, kteří jsou jejich největší oporou. U dvou respondentek jsem se setkala s odpovědí, že jejich současná rodina pro ně nemá žádný hluboký význam a nevnímají ji jako důležitou součást jejich současných životů. Zároveň ale věří, že až budou mít rodinu se svými partnery, bude vše tak, jak má.

3.2 Manželství

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. definuje manželství v § 655 jako trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc. V České republice vzniká manželství svobodným souhlasným projevem mezi mužem a ženou, kteří se rozhodli vstoupit do svazku manželského. Manželství smí být uzavřeno pouze za přítomnosti orgánu veřejné moci (matrikář) nebo orgánem církve (kněz), který tento svazek stvrdí. Manželství přináší práva a povinnosti manželů týkající se veškerých životních oblastí např.: výchova dětí, sexuální chování, společné vlastnictví, dědictví, příbuzenské vazby a láska (Zákony pro lidi.cz 2012).

V České republice během poslední dekády 20. století došlo ke změnám demografického chování. Mezi výroky zjišťované ISSP¹ v roce 1994–2002, které se týkají partnerství

---

¹ International Social Survey Programme, spolupráce mezi národy provádějící průzkumy užitečné pro výzkum v sociálních vědách <http://w.issp.org/menu-top/home/>.

a rodičovství, patří například: „Ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní. - Lepší špatné manželství než žádné. - Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli uzavřít sňatek. - Jeden rodič může vychovávat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně. - Rozvod je z pravidla nejlepším řešením, když pár není schopen řešit manželské problémy. - Lidé, kteří nikdy neměli děti, vedou prázdný život“. Tato proměna nastoluje otázku, zda je posun způsobem změnou postojů a nakolik se lidé přizpůsobují novým ekonomickým a společenským podmínkám. Většina lidí se ztotožňuje s tím, že vidět děti, jak rostou, patří k největším radostem v životě (Chaloupková, Šalamounová 2004: 20).

Odborníci uvádějí, že existují oblasti, ve kterých by si páry měli snažit vyhovět. Tyto základní oblasti byly vymezeny vědeckými pracovníky Jamesem P. Petersonem a Nikolasem Zillem, kteří uvádějí jako příklad:

- Peníze, nejčastější zdroj manželského nesouladu
- Péče o děti
- Sex
- Vztah s příbuznými a přáteli
- Náboženství
- Úkoly v domácnosti a vymezení rolí podle pohlaví
- Nadužívání látek včetně alkoholu a drog
- Trávení volného času
- Problémy týkající se práce a kariery (Birnbach, Hymanová 2011: 17-18).

Všechny výše zmíněné oblasti mohou vést k neshodám a potencionálním problémům. Finance jsou důležité pro spokojený a zajištěný život. Jakmile partneři nemají na zaplacení nájmu a základních potřeb, vzniklý stres neprospěje ani jejich vztahu. Odlišné názory na výchovu, na genderové role či náboženství se též mohou lišit a manželé se musí naučit vzájemné tolerance. Jedna z častých oblastí je nadužívání alkoholu či jiných omamných látek. Několik respondentů uvedlo, že alkoholismus zapříčinil rozpad manželství jejich rodičů. Aby manželství fungovalo a mělo dlouhodobou perspektivu, partneři si musí rozumět ve všech těchto oblastech či se vzájemně tolerovat a podporovat.

Robert F. Murphy ve své knize *Úvod do kulturní a sociální antropologie* (2004) uvádí, že každé manželství lze považovat za směnu věcí a službu mezi partnery. Nejedná se tedy pouze o sexuální směnu, ale o různé nároky, které mezi sebou manželé činí. Tyto nároky se mění dle národů, například v americké společnosti jsou tyto nároky mezi partnery natolik velké, že v případě rozpadu manželství zákony zaručují, že dojde k rovnoměrnému rozdělení majetku nabitého v manželství, ať bude příčina rozvodu jakákoliv. Většina partnerů zprvu očekává, že jejich svazek bude trvalý a nepřipouští si možný opak. Murphy manželství popisuje jako prostředí vytvořené pro základní dělbu moci, zajišťuje rámec výchovy dětí a omezuje pohlavní kontakt (Murphy 2004: 74).

3.3 Formy manželství

V *Sociologické encyklopedii* nalezneme, že manželství je „uznaný, legalizovaný sexuální vztah mezi dvěma nebo více partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve či později stane základem rodiny“ (Sociologická encyklopedie 2018). Manželství má více forem, mezi které patří: polygynie je manželský vztah mezi mužem a dvěma nebo více ženami současně. Polyandrii se rozumí manželský vztah mezi ženou a dvěma nebo více muži současně. „Jako nezřídka se vyskytující nebo preferovaná manželská forma je známá vlastně jenom z oblasti Tibetu a Nepálu, v Indii u Todů a Najarů a z Markézských ostrovů“ (Broude 1994: 210 in Skupnik 2010: 248). Monogamie znamená, že manželský vztah mezi jednou ženou a jedním mužem. Tuto formu manželství nalezneme ve všech kulturách na světě. Kohabitace je forma nesezdaného soužití. Jedná se o vztah, který není oficiálně a formálně uzavřen jako manželský, ale vykazuje značnou část manželských znaků (Skupnik 2010: 239-264). Americký antropolog George Peter Murdock ve své knize *Social Structure* (1949) vytváří další kvalifikační systémů příbuzenství, která je dodnes velmi využívána. Rozlišuje šest základních typů: eskymácký typ, havajský typ, irokézský a súdánský typ, a podvojný Crow/Omaha typ. Murdock také rozlišuje příbuzenské termíny podle způsobu použití na adresné a referenční, podle rozsahu použití na deskriptivní a klasifikační a podle jazykové struktury na elementární, odvozené a popisné (Budilová 2007: 7).

4. MEZIKULTURNÍ SROVNÁNÍ

V různých světových kulturách se setkáváme dodnes setkáváme s odlišnými formami rodiny. V některých oblastech světa se nadále zachovává tradiční rodina. V jiných oblastech ale dochází ke značným změnám způsobených mnoha příčin jako je: touha po svobodném výběru manžela, ubývání příbuzenského sňatku, uznávané právo žen v oblasti výběru partnera a vztahů a tak dále. „Například v Číně a Mongolsku se stát pokouší omezit populační růst tím, že zavádí programy na podporu menších rodin, plánovaného rodičovství, antikoncepce apod.“ (Giddens 2000: 98-99). Nejčastějším důvodem existence samotné instituce manželství je schopnost plodit a vychovávat děti. V dnešní době se ale čím dál častěji diskutuje na téma, zda reprodukce je primární cíl manželství, neboť u párů v registrovaném partnerství či u homosexuálních párů není reprodukce hlavním smyslem. Láska je ze srovnávacího hlediska ne vždy považována za důležitou podmínku pro vznik dobrého manželství. Mnohdy manželství vzniká na základě dohody příbuzenských skupin než dohody jedinců. V západním světě je tento způsob již málo častý. V západní společnosti se manželství vyznačuje tím, že je monogamní, jak je stanoveno zákonem. Vzhledem k vysoké rozvodovosti lze současný západní model považovat spíše za sériovou monogamii: kdy jedinec může za svůj život vystřídat více manželských partnerů, které však nesmí mít současně. To se ale pouze týká jen postavení zákonného manžela či manželky, a ne sexuálního života, neboť značné procento mužů i žen má i mimomanželské sexuální styky (Giddens 2000: 99).

V západních společnostech převažují představy, čistá láska je v manželství to nejdůležitější. Jiný náhled mají Masajové, východoafričtí kočovníci a pasteveci dobytka, v romantické lásce mezi partnery vidí nevýhodu. V této společnosti je manželství bráno jako obchodní vztah. V poměrně malé skupině, jako jsou například Karierové žijící ve střední Austrálii, se členové společnosti považují za příbuzné. Jsou seskupeni do dvou exogamních „manželských tříd“. Karierové stejně jako Yanomamové mají klasifikační příbuzenskou terminologii tzn. že užívají jediný výraz k označení různých osob. Pro příklad: Yanomamský muž se ožení se ženou, která je dcera otcovi sestry nebo dcera matčina bratra. Žena se provdá za člověka, který je klasifikován jako syn otcovi sestry nebo syn matčina bratra. Kromě toho je v zájmu žen, aby se vdávaly za blízké křížové bratrance, neboť žijí ve stejné vesnici. Yanomanové velmi často vytvářejí vazby i za hranicemi vesnice, aby snížili nebezpečí války (Erikson 1995: 141-144). Kačjinové v severních oblastech Barmy praktikují exogamii na úrovni patrilinie, kde pravidla výměny manželek jsou složitější (Leach 1954 in Erikson 1995: 145).

I dnes nalezneme státy, které rozvod manželství nepovolují. V západní společnosti mezi ně patří například Malta a Irská republika (Giddens 2000: 101). Míra rozchodu u volných forem soužití je vyšší než u manželství, ale je faktem, že „rozšířením volných soužití se nesnížila míra rozvodovosti, ale naopak odolnost manželství“ (Sullerotová 1998: 50). Od 70. let stoupá v Evropě rozvodovost, přičemž východní Evropa vykazuje zpožděný trend. Česká republika Západ rychle „dohonila“ a zařadila se tak, mezi země s nejvyšší rozvodovostí. Podle většiny obyvatel západní Evropy není manželství pro životní spokojenost tak zásadní. Větší význam manželství v tomto smyslu přikládají obyvatelé bývalého Východního bloku. Více než polovina dotazovaných respondentů z Bulharska, Maďarska a Polska, i několik procent ze Slovenska, bývalé NDR a České republiky považují životní spokojenost v manželství za důležitý faktor. Nejnižší vliv manželství na životní spokojenost uvádějí obyvatelé Švédska a Norska (Nešpor, Večerník 2006: 215).

5. ROZVOD

Rozvod chápeme jako právní zrušení manželství. Rozpad manželství za života obou partnerů nemusí být vždy spojen s právním aktem. V řadě kultur končí manželství prostým rozchodem partnerů. Většinou je zajištěna právní péče o děti z rozpadlých manželství, případně o ženu, stejně jako při odovění (viz. levirát, sororát²). Rozvod je významnou událostí v životě lidí a má řadu sociálních důsledků. Zejména je narušeno fungování rodiny a výchovy dětí a často dochází ke změně ekonomického a sociálního statutu členů původní rodiny. Změní se jejich způsob života, zaměstnání a dalších zvyků (Sociologická encyklopedie 2017). Výjimkou zůstávají společnosti založené na křesťanství, které se řídí pravidlem „co bůh spojil, člověk nerozdělí“. Toto církevní tvrzení vede k apriornímu odsuzování rozpadu manželství (Muhlpachr 2008: 177).

Zánik manželství je častý, ovlivňuje manželé a hlavně děti. V případě, že manželství nesplňuje společenský účel, je běžnou součástí života. Když pár vstupuje do manželství, ve všech kulturách se předpokládá, že je to napořád. Nepředpokládá se, že by došlo ke krizi či ukončení manželství z jakéhokoliv důvodu. Každý rozvod může mít jinou příčinu. Ve většině případů se jedná o traumatizující záležitost, která se projevuje neslučitelnými názory příslušníků opačného pohlaví. Matoušek uvádí, že v současné době je více návrhů na rozvod podáno ženami. Je to dáno tím, že se ženy častěji v rodinném soužití stresují, ale neznamená to, že jsou lehkomyšlné. Život v manželství a péče o děti se stává stereotypní a nenaplnující (Matoušek 2003: 133).

Pokud manželé už spolu nedokážou vycházet a často dochází k hádkám a sporům, dojdou k závěru, že nejlepším řešením je rozvod. Ale prospěje to dětem? To je otázka. Stává se, že děti si často myslí, že je to jejich vina a že tomu mohly zabránit. Když to shrneme dojdeme k závěru, že rozvod jim velmi škodí.

David: *„Rozvod mých rodičů vnímám jako změnu k lepšímu. Díky němu se uvolnil stres a napětí, ve kterém jsme žili. Zároveň to ale nesnáším. Myslím si, že je hodně párů ve světě, které jednájí na základě emocí, je jim dobře v nějakou chvíli, udělají si dítě, ale nemají to v hlavě srovnané a nevědí, co to obnáší. Stavím se negativně k vysoké rozvodovosti a pokud*

---

² Levirát je příbuzenské pravidlo, které přikazuje muži oženit se s vdovou po svém zemřelém bratrovi. Sororát je příbuzenské pravidlo, které přikazuje vdovci oženit se se sestrou zemřelé ženy (Sociologická encyklopedie 2017).

do manželství někdy půjdu, určitě bych se nechtěl rozvádět. Ale na druhou stranu ty nemůžeš vědět, jaké to bude za 5, 10 let a pokud za 15 let zjistím, že to neklape, tak rozvod je jako nejlepší varianta“.

Ve vztahu partnerů postupně dochází k manželské krizi. Počáteční zamilovanost a okouzlení se snižuje a partneři na sobě navzájem hledají někdy i zanedbatelné chyby. Odlišují se jejich názory na současnost i představy o budoucnosti. Pokud se přidají ještě jiné faktory jako je například nevěra, alkohol, nedostatek pozornosti a tolerance mezi partnery, často to vede ke zhoršení vztahu, až k jeho rozpadu. Nejhorší je, že mezi nimi chybí komunikace, jak dané řešit. Rozvod se poté jeví jako nejlepší řešení, i přesto že nedokážeme odhadnout, co rozhodnutí přinese a jaký dopad bude mít rozpad rodiny pro účastníky rozvodu, tj. rodiče a děti. Ovlivní to samozřejmě i širší rodinu, popřípadě známé.

Rozvod je zásadní změnou v životních plánech partnerů a v případě, že jsou rodiči, i budoucnosti jejich potomků. Jedná se o emoční záležitost, která je občas spojena i s depresemi, pocity křivdy a zrady.

Aneta: „Názor na rozvod se mi samozřejmě hodně změnil. Když jsem byla malá, brala jsem to jako strašnou věc, když šli naši od sebe. Věděla jsem, že je velká rozvodovost a bála jsem se, když jsem kolikrát viděla, co se s těmi dětmi po rozvodu děje. Ale postupem času jsem názor změnila. Přijde mi dobré, že když si dva lidi nerozumí, promluví si s dětmi a jdou od sebe. Děti potom následně tolik netrpí. Když si dva lidi nerozumí, hádají se a rvou to do extrému, trpí nejvíce ty děti. Myslím si, že je lepší se rozvést, než zůstat v nešťastném vztahu“.

Adéla: „Když jsem byla malá, tak jsem to vůbec nechápala. Ted' si ale říkám, že v dnešní době se lidi strašně brzy berou, a pak se kvůli jednomu problému rozvádí. Přitom dřív to musel být fakt velký problém, aby se rozvedli. Chápu, že se rozvedli třeba kvůli nevěře, ale jinak to moc nechápu, třeba rozvod po roce. Když se koukneš, je ted' tolik svateb a za rok je potkáš a už spolu nejsou. Já bych třeba svatbu chtěla, ale nejsem si jistá, zda vůbec nějaký dlouhodobý vztah ve svazku manželským je možný, když jsou naši rozvedení a každý druhý. Nechci jít bezhlavě do svatby. Mám to vsugerovaný od rodičů, mám strach z toho, že by rozvod nastal a já zůstala sama s dětma. Přijde mi, že lidi v této době nechtějí řešit problémy a raději utíkají“.

Simona: „Kdysi jsem říkala, že se nechci nikdy rozvádět, že chci jednoho chlapa, rodinu a stačí. Ted' ale sama vidím, že si s někým rozumím a s někým nerozumím, že ve vztahu

nebudeš jen kvůli tomu, že tam máš být. Když spolu dva být nemají, tak ať spolu nejsou. Rozhodně si myslím, že je rozvod lepší, než aby spolu dva byli nešťastný a třeba se podváděli“.

Jana: „Ted' i po nějakých terapiích, samoléčení a poznání vím, že je rozvod stále i v mých 23 letech pro mě neuchopitelný a těžko zpracovatelný. Ta bolest tam je, když jsem viděla ty hádky, jako litaly talíře, všude krev, zlámané nehty, je to hrozně těžký. I dneska je to jeden z největších problémů, které já mám. Vstřebat to, z jaké rodiny já jsem, abych mohla být cílevědomá a jít si za tím, co chci, tak toto musím nejdřív vstřebat.

Já osobně vnímám rozvod jako nezbytný krok ke štěstí, pokud si spolu partneri již nerozumí. Většina respondentů se na této odpovědi rovněž shodla. Rádi by se rozvodu vyhnuli, ale pokud si mají vybrat mezi rozvodem či dlouhodobě nešťastným životem, volí rozvod.

5.1 Příčiny rozvodu

Evropská společnost, vlastně i rodina, přechází z období industriálního do období postindustriálního. Ženy se emancipují, více se uplatňují na trhu práce, a tím mají možnost se uplatnit jinak než v tradiční ženské roli. V rodině už nejsou jen hospodyně a vychovatelkou dětí. Začínají se uplatňovat i v politice a veřejné sféře, což se někdy dostává do konfliktu s potřebami dítěte a vedení provozu domácnosti (Matoušek, Matoušková 2011: 39). Mění se tak tradiční chápání rodiny a role jednotlivých partnerů.

Mezi nejčastější příčiny rozvodu patří rozdílnost povah, názorů a zájmů, také nevěra. Nevěra má několik stupňů například flirt, dobrodružství, vztah mimo manželství a kontakt mimo partnera/ku. Existuje také i virtuální nevěra, prostituce a swingování. Jako další příčinu nemůžeme opomenout domácí násilí, které může být jak psychické, tak fyzické. Fakt, že je násilí mužů na ženách v rodině časté, není třeba zdůrazňovat. Může probíhat dlouhodobě, může se stupňovat a většinou se odehrává v soukromí. Nejedná se pouze o urážky a výhrůžky, ale dochází často i k napadení či bití. V tomto případě je nutné hledat pomoc na lince bezpečí nebo u jiných spolků, které se touto problematikou zabývají. Dále mezi příčiny rozvodu můžeme zařadit i odlišné názory na výchovu dětí (Mezinárodní rozvod 2019). Každá rodina by měla mít jednotné názory na výchovu dětí, tolerovat názory partnera a snažit se najít nejvhodnější řešení u sporných problémů. Hledat správné řešení a domluvit se mezi sebou je vždy důležité. Pro děti je nejhorší, když rodiče shazují svoji druhou polovičku a snaží se různými způsoby vzít dítě jako spojence. Rodičům by nemělo být lhostejné, co jejich dítě cítí.

Jaroslav Skupnik v knize *Antropologie příbuzenství* (2010) konstatuje, že v některých kulturách lze za příčinu rozpadu manželství spatřovat i smrt jednoho z partnerů. Smrtí končit nemusí. Pokud na manželství pohlížíme jako na alianční svazek dvou rodinných či rodových skupin, spíše než na svazek v něm zastoupených partnerů, může manželství pokračovat i poté, co jeden z manželů zemře. Mechanismem, jak svazek udržet i po smrti jednoho z partnerů, jsou instituce levirátu a sororátu. Levirátní a sororátní manželství bude po smrti jednoho z manželů pokračovat, zemřelý manžel bude „nahrazen“ svým příbuzným, obvykle sourozencem (Skupnik 2010: 277).

Aneta: „Rodiče se rozvedli kvůli majetku a také proto, že z mého otce se stal postupem času alkoholik. Chodil domů stále častěji opilý. Na to konto vznikaly velké hádky, kvůli nedostatku financí a společného času. Táta maminku až psychicky týral. Jednou jsem dokonce byla napadena i já, kdy v zápalu obrany své mamky jsem dostala facku místo ní. Záleželo jen na tom, kdy si s mamkou seženeme bydlení a budeme moct odejít“.

Markéta: „Nevěra tam určitě nebyla. Myslím si, že hlavní důvod byl ten, že je každý z nich úplně jiný. Mamka je cílevědomá, vzdělaná, umí si vydělat peníze. Táta dvanáct let nepracoval a dělal, že je se mnou na mateřské, přitom se o mě vůbec nestaral. Všechno zařizovala mamka. Táta o mě tvrdil, že jsem neschopná, hloupá a nikam to nedotáhnu. Mamka zastávala roli i za otce. Z otce jsem měla depky a byla z něj nešťastná. Odešla mamka od tatky“.

David: „Tam šlo primárně o to, že táta i mamka byli úplně jiný typ lidí, jinak ambiciózní, jiné priority v životě. Gradovalo to tak, že se postupně na názorech i ve výchově neshodovali a vyústilo to v hádku. Doma bylo dusno a napětí. Mamka mělo blízko k chlapům, ale žádná nevěra není podložena, ale i toto byl jeden z důvodů. Myslím si, že táta podal žádost o rozvod, ale nevím to přesně“.

Jana: „Jednalo se o oboustrannou nevěru. Táta byl nevěrný, máma byla nevěrná. Oba měli zálibu v alkoholu. Také i kvůli rodině, kdy tchýně od mámy dělala problém. Když jsme byli malí, táta jezdil pracovat do zahraničí, a tak se vídali málo, protože byl workoholik. Jejich životní styl nešel dohromady. Sice to byla velká láska, nebo aspoň to tak oni popisují, ale prakticky to nešlo. Pak ten alkohol, deprese, jedno s druhým. Jak byli pod vlivem alkoholu, tak to přidávalo na té drastičnosti. Mezi nimi bylo i fyzické násilí. Táta pak chtěl klid a našel si novou přítelkyni. Na rozvodu se shodli společně“.

Adéla: „*Táta odešel za jinou ženou. Jednalo se o nevěru ze strany otce, nehádali se, žádná agrese, nic*“.

Simona: „*Táta mamku podváděl už od doby, co jsme byly se ségrou malý. Nevěra byla hlavní důvod. Kdyby se na to nepřišlo, tak tam žádný jiný velký důvod nebyl. A ještě mu vadilo, když se plýtvalo jídlem a muselo se vyhazovat. Takže vlastně to, že máma neuměla šetřit. Máma pak byla nemocná a furt musela jezdit po doktorech, táta od té doby začal chodit za jinýma. Doma se ale vůbec nehádali. Mamka pak podala žádost o rozvod, tátovi to bylo jedno, ten by s ní byl doted*“.

Každý z respondentů interpretuje jako příčinu rozvodu jejich rodičů něco jiného. U většiny rodin se objevila neshoda názorů. Alkohol hrál rovněž velkou roli, případně nevěra. Výzkum pro tuto práci potvrzuje teoretické teze o důvodech rozvodu. Získaná empirická data se z většiny shodují. Z výzkumu vyplývá, že rozdílnost názorů, povah, cílů či všeobecného pohledu na svět, je zásadní kámen úrazu a nejčastěji přispívá ke konci manželství.

5.2 Zánik manželství – rozvod

V zákoně o rodině č. 210/1998 sb. v §24 odst. 1 se uvádí „Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití: bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství. Mají-li manželé nezletilé děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí“. Pokud manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, jsou podmínky uvedené v § 24 splněny. Jestliže s návrhem na rozvod nesouhlasí manžel, který rozvrat manželství nezavinil a byla by mu rozvodem způsobena újma, soud nevyhoví. Když spolu manželé nežijí více než tři roky, soud manželství rozvede, pokud jsou splněny výše uvedené podmínky. Následně § 25 v uvedeném zákoně říká, že „Manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměru nezletilých dětí pro dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení podle § 176 občanského soudního řádu“ (Zákon o rodině 210/1998 sb.).

Soud před rozhodnutím rozvodu manželství upraví práva nezletilého dítěte po rozvodu. Určí, komu bude svěřeno do výchovy, jak bude zajištěna jeho výživa a jeho potřeby. Podrobněji je péče o nezletilé dítě řešena v kapitole 6.

5.3 Manželské poradenství

Manželské poradny řeší hlavně případy rozvodů bez přímého vztahu k dětem. Rodiče, kteří se rozvádějí, požadují psychologické vyšetření dítěte v poradnách, protože ho chtějí použít jako argument u soudu. V současnosti jsou psychologické poradny vedeny jako poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Odborná porozvodová pomoc by se měla provádět kvalifikovaně, aby došlo k pozitivnímu efektu. Rodinné usmiřování se zabývá oblastmi společenského zájmu, jako je výchova dětí a styk rodičů s nimi, majetkové dělení, otázky bydlení, finanční hospodaření, posilování vztahu dětí k oběma rodičům. Při výzkumu Novotné B. a T. Nováka se ukázalo, že neúspěch odborně vedeného usmiřování narazí na překážky, těmi jsou: Zlost na bývalou manželku, nerespektování odborníka, který poskytuje pomoc, neschopnost přijmout jakýkoliv kompromis a fakt, že rozpad manželství je definitivní (Průchová, Novák 2004: 109-110). Porozvodová pomoc by se měla vždy zabývat dětmi. Děti mají po rozvodu rodičů různé psychické problémy, trpí depresemi a jsou smutné.

Základní poradenskou a terapeutickou otázkou po rozvodu je, koho má pomoc zahrnovat. V případě, že je problém v chování dítěte, doporučuje se, aby poradenství zahrnovalo oba rodiče. Dobré zkušenosti mají terapeuti s oddělenými sezeními, tj. třeba matka – otec, matka - dítě, otec – dítě. Zde se nejedná o snahu sjednotit rodinu, ale udržet rodičovské role vůči dítěti. Práce s rodinami po rozvodu vyžaduje zvláštní dovednosti (Muhlpachr 2008: 178).

5.4 Rozvodovost

V České republice se rozvádí každé druhé manželství. Intenzita rozvodovosti se výrazně neměnila až do roku 1989. Láska mezi partnery se postupně vytrácí, začínají pociťovat nespokojenost a nevraživost vůči druhému.

„V roce 2017 úhrnná rozvodovost dosahovala 47,2 procenta. Po několika letech poklesu se tak znovu zvedla. Nejvyšší byla v roce 2010, kdy dosahovala přesně 50 procent. V roce 2000 končily nezdarem zhruba dvě pětiny oficiálních svazků. Přes třetinu se podíl přehoupl na počátku 80. let. Pětinový byl v polovině 60. let“ (Novinky.cz 2019). Vztahy mezi partnery se zhoršují, protože si nedůvěřují. Pokus se objeví další neshody, dochází k žádosti o rozvod. Bohužel si neuvědomují, že rozvod se netýká jen jich samotných, ale hlavně jejich dětí. Anthony Giddens ve své knize *Sociologie* jako příčiny vedoucí k zvýšení rozvodovosti uvádí, že „až na některé malé skupiny bohatých lidí už dnes manželství příliš nesouvisí s potřebou

předávat majetek a status z generace na generaci. S rostoucí nezávislostí žen ztrácí manželství také svou někdejší úlohu nutného ekonomického partnerství. Celkově větší prosperita je příslibem toho, že v případě neúspěšného manželství mohou oba partneři snáze vytvořit samostatnou domácnost, než tomu bylo v minulosti“ (Giddens 2000:102).

6. POROZVODOVÁ PÉČE O DĚTI

„V minulosti byly děti pro rodiče nutnou, ale výhodnou investicí s poměrně rychlou návratností. Vzhledem k prodlužování doby přípravy na povolání jsou děti v současnosti náročnou a dlouhodobou investicí. Při rozhodování, zda mít či nemít dítě nebo další děti, kalkulují rodiče především z hlediska svých individuálních potřeb a zájmů“ (Hrušáková 1993: 13). Jedním z nejčastějších úkolů pro psychology-soudní znalce a pracovníky sociálně-právní ochrany dětí je posoudit, u kterého z rodičů bude dítě lépe prospívat (Bakalář 2006: 15). Problematika porozvodové péče hraje zásadní roli v životě dítěte. Péče, do které je dítě svěřeno, ovlivňuje jeho budoucí život, způsob života a pohled na svět.

6.1 Péče o dítě po rozvodu

Rozvod je nejprve záležitostí partnerů, při kterém se rozpadne jejich společný manželský život. Následně se stává především právním úkonem, do kterého již zasahují různé orgány, přes soudce, sociální služby, soudní znalce, psychology a další. Všichni, z výše uvedených, mají odbornou zkušenost s rozvodovou a porozvodovou problematikou. Porozvodová výchova dětí bývá určena právě na základě rozhodnutí těchto institucí.

Statistiky v České republice uvádí, že v posledních letech bylo přibližně 90 % dětí svěřeno do péče matky (Dudová 2007: 11). Na první pohled se může zdát, že se jedná o diskriminaci otců. Podle výpovědí některých soudců je hlavní příčina to, že ve skutečnosti jen malé procento otců žádá o svěření dětí do jejich péče.

Dudová ve své knize jako příklad uvádí výpověď advokátky zabývající se touto problematikou, která se k této otázce vyslovuje následovně *„Podle mě ten hlavní důvod je, že ty matky se v té naší společnosti o ty děti většinou starají. Jsou s nima na mateřský dovolený, jak z nějakých biologických, tak i genderově zavedených rolí, ty role tady takhle zavedený jsou, přestože se to mění, v poslední době určitě. Ale jsou to ony, kdo jsou s nima na mateřský, jsou to ony, kdo je většinou vodí do školky, kdo je ukládá a ty děcka, podle mých zkušeností většinou s nima mají užší kontakt než s těma otcema“* (Dudová 2007: 89).

Základní možnosti rozhodnutí při rozhodování o svěření dítěte jsou: výhradní péče matky nebo otce, střídavá péče a společná péče.

6.2 Výhradní péče

Pokud je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, setkáváme se nejčastěji s konceptem, kdy dítě žije s jedním z nich a jednou za čtrnáct dní chodí na víkend k druhému rodiči. Délka dnů se může samozřejmě případ od případu lišit. Pracuji s konceptem, že je dítě svěřeno do péče matky. V této neúplné rodině se z matky stává „matka samoživitelka“. Ve většině případů je zmíněná funkce pro ženy náročná. Vydělat potřebné množství financí a zároveň se starat o chod domácnosti a výchovu dětí. Rodič, který má dítě ve výhradní péči, má nárok na výživné, které platí rodič druhý. „Jeho výše není zákonem přesně stanovena a stejně jako v mnoha ostatních rozhodnutích, i v tomto je většinou na soudci stanovit rozumnou částku pro oba rozvádějící se rodiče. Podle čeho tedy soudci výživné stanovují? Základní osnovou pro ně často bývají dříve používané „neoficiální“ tabulky, podle kterých výše výživného vychází z příjmu rodiče, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, věku a počtu dětí“ (Dudová 2007: 98). Částka výživného většinou není dostatečná, aby pokryla veškeré potřebné náklady.

Adéla: *„Se ségrou jsme byly obě svěřeny do péče mamky. Otec se odstěhoval do domu rodičů své přítelkyně. Vůbec nepadl návrh, že by si nás chtěl vzít o péče. Myslím si, že sám věděl, že nemá vhodné podmínky, díky kterým by nám mohl zajistit kvalitní život a bydlení“.*

Simona: *„Já i Evina (sestra) jsme byly svěřeny do péče mámy. Nebylo to ale tak jednoduchý, protože mě chtěl táta do péče a ségru ne, jen aby nemusel platit mámě žádné alimenty. Po rozvodu jsme stejně žili ještě sedm let ve stejném baráku, tak to bylo vlastně jedno, v čí péči jsme. Nakonec stejně ségra bydlela s tátou, ačkoliv byla v péči mamky“.*

Markéta: *„Sama jsem se svěřila do péče mamky, ani by mě nenapadlo, že bych žila s taťkou“.*

David: *„S bráchou jsme byli svěřeni do péče mamky. Táta s mámou byli natolik rozumní, že se domluvili, kam který majetek půjde a že my půjdeme s mámou. Naštěstí jsme bydleli 200 metrů od táty, takže mamka nikdy nebránila tátovi, aby nás vídal, ba naopak. Tam šlo o to, že oni spolu nemohli vyjít jako pár, ale jako rodiče spolu spolupracovali“.*

Jana: *„U nás to nebylo úplně ideální. Chvilku jsme teda byli u mamky, ta pila, pila a pila. Jednoho dne jsem jí řekla, že je to alkoholička a ona donesla asi ve 23 hodin kufry ze sklepa, tam jsme hodili nějaké věci, a zavolala nám taxi k tátovi. Měsíc jsme byli u táty, pak mamka napsala ségře sms, že se omlouvá a že se můžeme vrátit. Já jsem se vrátit nechtěla, chtěla jsem zůstat někde v bezpečí, kde to bude vše v pořádku. Zůstala jsem s tátou a ségra se vrátila k mamce. Brácha zůstal se mnou u táty. Mamce táta platil alimenty na ségru, máma měla dané soudně alimenty na mě a ségru, ale nikdy je nezaplátila“.*

Nejčastější situace, se kterou jsem se osobně i ve výzkumu setkala, je svěření dítěte do výhradní péče jednoho z rodičů. Všichni respondenti byli svěřeni do výhradní péče. Osobně to vnímám jako nejlepší řešení, neboť střídavá péče je pro dítě více náročná. Ať už se jedná o to, že si musí stále přenášet své věci, nemá stálý pocit, že má svůj domov, kolikrát musí měnit školu a především prostředí, ve kterém žije. Zatímco výhradní péče většinou poskytuje dítěti zázemí a stejné nároky na každodenní život. I já jsem byla po rozvodu rodičů svěřena do péče matky a otce jsem navštěvovala vždy, když jsem chtěla. Jako největší výhodu vnímám, že rodiče zůstali v jednom městě a já nemusela cestovat mezi městy, měnit školu a přátele.

6.3 Střídavá péče

Další velmi častá varianta je střídavá péče. Jedná se o metodu, kdy dítě žije po určité období s každým z rodičů. Může se jednat o dny v týdnu, sudý a lichý týden, měsíc. Důležitá při této metodě je kooperace mezi rodiči. Výhodou střídavé péče je, že dítě tráví s oběma rodiči stejný čas. Každý z rodičů se aktivně podílí na vývoji a výchově dítěte. Jako nevýhodu střídavé péče můžeme považovat to, že dítě pravidelně mění výchovné prostředí. Pokud rodiče nevytvoří stejně vhodně vyhovující podmínky pro výchovu jejich dítěte, může docházet i k pocitu, že dítě nikam nepatří či nemá domov. Taková situace nastává především u školních dětí. (Právní linka: 2006)

Zda je pro dítě střídavá péče dobrá, je věc názoru. Jak jsem již uvedla výše, jsou názory, které odpovídají proti jako je například střídání domova nebo stálé přemisťování věcí. Nejdůležitější je, aby byl zachován režim péče a aby dítě mohlo trávit čas s rodiči nejen ve dne, ale i v noci (Novák, Průchová 2005: 67).

6.4 Společná péče

Společnou výchovou rozumíme, že se poměry nezletilého dítěte po rozvodu nijak neupravují a jeho postavení se zásadně právně nemění. Společnou péči soud pouze schvaluje a jde o dohodu mezi rodiči. To znamená, že dítě bude mít s oběma rodiči dosavadní vztah a kontakt. Společnou péči lze praktikovat v případě, pokud spolu rodiče nadále bydlí, nebo je dítě zletilé a nežije s rodiči v jedné domácnosti. U společné výchovy, která je náročná, je důležité, aby se oba rodiče ve všech podstatných věcech dohodli. Je třeba vyřešit hlavně

otázku financování dítěte, zajištění všech jeho potřeb i v případě, že rozvodem dojde i k zániku společného vlastnictví. V tomto případě se nabízí otázka, zda vůbec k ukončení manželství mělo dojít (Dudová 2007: 74-75).

Psycholog Radek Ptáček v rozhovoru uvádí, že v některých státech například v Kanadě, mají zákon o rozpadu rodiny, který přesně stanoví, jak to bude po rozvodu v případě, když je pár rodiči. Kdyby tomu bylo tak u nás, jistě by odpadlo spoustu problémů (Šrajbrová, Štvrtnová 2018).

7. NEVLASTNÍ RODINA

Po rozvodu se dítě může dostat do situace, že do života matky nebo otce vstoupí nový partner/ka. Dle Matějčka a Dytrycha (2002) tuto změnu lépe přijímají mladší děti a lépe se s tím vyrovnávají dívky než chlapci. Nový partner v rodině vždy pro dítě znamená psychický šok a velikou změnu. Velmi důležité je, aby si dítě zvyklo na nového člena domácnosti. Vybudovat si kladný vztah dítěte k novému partnerovi/ce vyžaduje mnoho trpělivosti a citlivého přístupu. Představit dítěti nového partnera/ku chce také náležitou přípravu. Především se s nimi musí jednat narovinu a nevymýšlet si, že se jedná o kamaráda/ku, který s nimi bude trávit volné chvíle. Dítě se těžko vyrovnává se situací, ve které vidí maminku nebo tatínka například v choulostivém momentu s vetřelcem rodiny. Jak už bylo řečeno, chce to dát dítěti prostor a čas, aby se s novým partnerem lépe seznámilo. Rovněž velmi důležité je, aby se nový rodič nesnažil vnucovat dítěti své názory a jakýmkoliv způsobem zasahovat do výchovy. Setkáváme se i s případy pomluvy biologického rodiče a srovnávání s jeho osobou. V každém případě je žádoucí, aby se rodič věnoval více svému dítěti než novému partnerovi, jinak může u dítěte dojít k pocitu zanedbání či odstrkování. Dítě se lépe seznámí s novým partnerem/kou v případě jejich postupného zapojování do společného trávení volného času (výlety, návštěva sportovišť, kulturních akcí, zábavných parků apod.) (Matějček, Dytrych 2002: 56:58).

Jiná situace nastává, když se do nově vzniklé rodiny narodí dítě. Příchod nového člena rodiny snáší každé dítě různě. Může se cítit ostrčeně, na miminko žárlit a mít pocit, že ho nemají rádi. Zde je v první řadě nutné, aby se pozornost a péče spravedlivě rozdělila mezi sourozence stejnou mírou. Je třeba se ještě zmínit o nevlastní rodině, kdy oba partneři mají děti již z předešlého vztahu. Mezi dětmi není tím pádem žádný příbuzenský vztah a měly by se naučit spolu vycházet a žít. V těchto situacích hraje velkou roli i věk dětí, který může ovlivnit jejich soužití. Důležitým aspektem je i výchova z původní rodiny. Nejhorší ale je, když nevlastní otec zakazuje dítěti vídat se s otcem vlastním. Na vytvoření si cesty a vztahu k novému partnerovi potřebuje dítě dostatek času (Poupětová 2009).

Aneta: „Mamka má přítele a táta žije sám pouze s babičkou. Mamky přítele Pavla jsem vždy brala více jako svého tátu než pravého otce. I když je to smutný, mám k němu mnohem lepší vztah. Pavel má tři dcery, které s ním již nežijí a jsou dospělé. Nevnímám je jako sourozence, nikdy jsme se moc nevidaly, nerozumíme si“.

David: „Z máminé strany tam bylo více partnerů, což jsme s bráchou moc nekvitovali, chtěli jsme mamku víc pro sebe. Jak jsme byli po tom rozvodu, tak jsme se stali celkem přísní na to, koho si mamka vybírá. Mamka si pak po několika partnerech našla toho, kterého má dnes. Táta nám zprvu o žádných partnerkách dávat nevěděl, ten si našel partnerku až po dlouhé době, se kterou je stále i dnes. S oběma novými partnery mám dobrý vztah. Vidám se spíše s partnerkou od taťky než od mamky, ale myslím si, že si každý z nich našel toho partnera vhodného k sobě do života. Žádné nevlastní sourozence nemám“.

Adéla: „Můj táta odešel za ženou, se kterou byl přibližně deset let a mají spolu syna. Ted' má další přítelkyni a též mají dítě, tentokrát dceru. S tátovou první manželkou po mamce jsem měla vztahy skvělé, brala nás na výlety a zájem z její strany nás vidět byl velký. I když se pak rozvedli, tak se s ní stále vidám. A ta nynější přítelkyně je též v pohodě. Bráchu vnímám jako sobě blízkého, vyrůstali jsme spolu. Ale ta ségra už mi je hodně vzdálená. Beru ji jako sourozence, ale ne tak moc jako bráchu. Mamka má dlouhodobého přítele. Vztah s ním mám super, je to zlatý chlap. Je to jak můj táta, stará se o nás, bydlí s námi, hodně mi pomáhá, když něco potřebuji“.

Simona: „Mamka si našla po rozvodu nového přítele, on ale měl svoji manželku. My jsme ho se ségrou neměly vůbec rády. On mi pak koupil psa a tím si mě získal. Jak jsem pak ale byla starší, vyskytly se další problémy. Když třeba mamka nebyla doma, tak přišel a začal mě osahávat, dělal mi různé návrhy. Bylo to hrozné, nosila jsem u sebe i pepřák, bála jsem se ho. Mamka mi to ale doteď nevěří. Nakonec se s ním rozešla, když se stále vracel za svou manželkou. Mamka od té doby nikoho nemá a je spokojená, že je sama. U táty to bylo rozsáhlejší. Táta měl po rozvodu několik žen, slečen a milenek. Měl asi pět oficiálních vztahů a přibližně třicet neoficiálních. Ted' má tedy novou manželku s ní má jednu dceru. Jejich mimčo jsem viděla asi třikrát, nevnímám ji jako ségru. Beru to, že je v rodině, ale myslím si, že s ní nebudu mít žádný útlý vztah“.

Jana: „Po rozvodu měl táta pět let přítelkyni, ta mě drtila, drtila a drtila. To byla katastrofa. My jsme pak zjistili, že i šňupala perník. Dělal mi teror, říkala něco mně, pak tátovi a my byli kvůli tomu rozhádaný. Pamatuji si, že jsem asi v šestnácti i utekla z domu na tři týdny od nich. Citově mě vydírala, že jí nevěnuju čas, snažila se mě vychovávat. Já jsem se i sebepoškozovala, chtěla jsem se zabít. Nevěděla jsem, co mám dělat. Máma mi psala, že se odstěhuje do Egypta, s tátou jsme měli špatný vztah. Pak se rozešli a našel si novou, kterou si vzal a je s ní stále. S ní je to již dobrý. Z tátovi strany mám nevlastní sourozence,

kdy ta jeho přítelkyně má děti z předešlého vztahu. Mamka je taková všestranná kamarádka pro všechny, má sice přátele, ale co vím, tak to rozjíždí i jinde. Mamka je úplně ztracený případ, má velkou depresi a vzala na sebe teď dokonce i bankrot. S partnerem spolu žijí asi šest let, ale je to spíš jen o tom, že spolu žijí“.

Nová rodina, nové vztahy, nové prostředí. U malých dětí může dojít ke zmatení a neschopnost se adaptovat na tolik nových věcí v jeho životě. Myslím si, že nejvíce záleží na věku dítěte, kdy k takovým změnám dojde. Výpovědi respondentů se liší. Někteří z nich našli v nevlastní rodině svoji pravou rodinu, štěstí, pocit bezpečí a pochopení. Respondentka Aneta dokonce uvádí, že nového partnera od své matky vnímá více jako otce než svého otce biologického. Druzí vnímají přetvářky, snahu změnit jejich životy a nespokojenost. Respondentka Simona dokonce uvádí, že u prvního partnera své matky, se setkala s obtěžováním a sexuálními nárážkami. V mém případě je to rozpolcené. S partnerem od matky i s jeho rodinou mám výborné vztahy, beru je jako vlastní a neumím si představit, že by nebyli součástí mého života. Zatímco s partnerkami od otce jsem nikdy žádný hezký vztah nenavázala a vnímala jsem je jako ženy, které jsou v našem domě navíc. Jak uvádí teoretická data, v těchto případech záleží především na tom, jak se ke všemu postaví biologický rodič a svému dítěti pomůže.

8. DÍTĚ A ROZVOD

V České republice zažije rozvod svých rodičů zhruba třicet tisíc nezletilých dětí ročně. Rozvodem trpí dítě v každém věku, většinou situaci nechápu příliš dobře a špatně se s ní vypořádávají. Stávají se nejistými, protože ztrácí největší jistotu života, tj. bezpečí rodiny s tátou a mámou. Jak uvádí psycholog a soudní znalec Radek Ptáček, rozvod je pro dítě většinou trauma. Je nutné si uvědomit, že zájmy dítěte jsou prvořadé (Šrajbrová, Štvrtňová 2018). Je důležité, aby se děti do rozvodového řízení nezatahovaly a samy si uvědomily, že rozvod je vlastně problémem dospělých. Děti by si neměly připustit, že jde o jejich selhání a mají na rozvodu nějakou vinu.

Ne každý rozpad manželství má negativní vliv na děti. Někdy je rozvod vysvobozující, protože hádky na denním pořádku, negativní atmosféra v rodině a špatné vztahy mezi rodiči jsou pro dítě velmi traumatizující. Své emoce dávají najevo nestabilním chováním, chvíli pláčou, poté se smějí. Často se uzavřou samy do sebe. Prožitky a emoce dětí se samozřejmě liší a každé se s rozvodem vyrovná jinak. Zde je velmi důležitá podpora rodiny i nejbližších příbuzných, přátel. Velkým problémem bývá, když dítě ztrácí loajalitu k oběma rodičům. Situace nastává v případě přiklonění dítěte na stranu matky či otce za podpory jednoho z partnerů. V řadě případů se nepodaří depresivní chování zvládnout, i kdyby se o to rodiče a psycholog snažili. Udržení vztahů s oběma rodiči by mělo být prvořadé, a proto se jako vhodná péče po rozvodu nabízí péče střídavá. Při sporu o dítě je třeba vzít v úvahu i přání a pocity dítěte. Formu péče je třeba zvolit takovou, aby dítě mohlo být stejný čas s oběma rodiči. I když je rozvod velmi smutnou záležitostí, je důležité s dětmi o něm mluvit. Není vhodné mlčet nebo zatajovat skutečnosti, protože by to mohlo vést k horším reakcím a ke špatnému zvykání si na novou realitu. Rodič by se neměl stydět za své emoce. Dobré je seznámit dítě s průběhem rozvodu a následným fungováním rodinných vztahů. Vysvětlit jim příčiny rozpadu jejich rodiny a podle povahy dítěte odhadnout, co na něj zabírá. Některému pomůže zajít za kamarády či poslouchat oblíbenou hudbu, u jiného procházka a posezení s přáteli. Dítě by se nemělo nechat, aby svůj smutek prožívalo samo a trpělo pocitem, že ho nikdo nemá rád. Projevem emocí je kromě smutku také vztek a pesimismus. Zde je důležitá snaha jim pomoci pochopit vzniklou situaci a dát jim prostor své emoce projevit. Změn po rozvodu by mělo být co nejméně (stejná škola, stejné prostředí, místo bydliště či místo prázdnin, stejní kamarádi, návyky a zvyky, mimo zájmové aktivity atd.). Aby dítě lépe

zvládlo situaci po rozvodu, je důležité takové chování rodičů, aby své dítě co nejvíce uchránili (Smith 2004 in Ševčíková 2017: 27).

8.1 Problémy po rozvodu

Psychologické poradenství poskytují manželské a rodinné poradny. Poskytují psychickou podporu a sociálně právní informace, říká se jim také Centra pro rodinu. Problémy dětí a mládeže se zabývají poradny pedagogicko-psychologické. Základní poradenskou a terapeutickou otázkou po rozvodu je, koho má pomoc zahrnovat. Pokud je problém v chování dítěte, je nutné, aby poradenství zahrnovalo oba rodiče. Dobré zkušenosti jsou s oddělenými konzultacemi to je matka-dítě, matka-otec a otec-dítě. Musí se zvažovat na jaké problémy se zaměřit, co se v rodině děje. Profesionální zkušenost s rodinami po rozvodu vyžaduje zvláštní dovednosti a zvláštní výcvik (Muhlpachr 2008: 178).

Velkým problémem je vysvětlit dětem, že se rodiče rozvádějí. Je třeba o této skutečnosti s dětmi mluvit, nebát se před nimi plakat a projevit své emoce. Volba optimální taktiky je na každém rodiči, protože ví, co na jeho dítě zabírá. Rodiče by měli být ke svým dětem otevření a citliví. Rodina si musí uvědomit, že je zapotřebí dát dítěti dostatek času, aby se s touto skutečností smířilo. Jeho další reakcí může být vztek. Ten se projevuje odmítnutím jednoho z rodičů, o kterém si dítě myslí, že rozvod zapříčinilo. Míra vzteku u dětí je dána jejich temperamentem. Často se setkáváme i s tím, že děti si dávají vinu za to, že se rodiče rozvádějí. V každém případě je důležité nechat dítě emoce nebo reakce projevit.

Jana: „Začala jsem docházet na terapie až v prvému na vysoké. Rodiče mě k tomu vůbec nevedli. Já jsem se pak dostala dokonce i na psychiatrii, protože jsem měla teror s táty přítelkyní. Tím rozvodem to všechno začalo, ale stále se to formuluje a stále to tu je. Už jsme v této situaci deset let a pořád jsme se z toho nedostali. Tím, že se to stalo v pubertě, kdy člověk nad sebou potřebuje tu pevnou ruku, jsme měli nekontrolovatelnou volnost. Začali jsme chodit za školu, kouřit, ségra byla dokonce chvíli závislá na fetu, bylo to hrozný. Dala bych cokoliv za to, kdyby to udělali dřív a my byli malý a tolik nechápali. V té pubertě se z nás staly děti ulice, nebylo co jíst, když mamka furt pila. Rodiče si neumí odpustit, pořád se ani nepozdraví, je tam velké ublížení z obou stran“.

Často slyšíme partnery tvrdit, že se již nemilují a nechtějí spolu být. Ve vztahu ovšem zůstávají, protože mají malé děti. Čekají, než půjdou do školky, školy, na střední či vysokou školu, až se osamostatní, až na nich nebudou závislí (Adaline.cz 2017). Respondentka Jana je

přesným příkladem toho, že pokud partneři cítí, že jejich manželství nemá budoucnost již v době, kdy mají malé děti, je lepší to ukončit hned, dokud to jejich potomci tolik nechápou. Malé děti se lépe přizpůsobují a na nový způsob života si snáze zvyknou než děti v dospívajícím věku. Zpočátku sice nerozumí tomu, proč s nimi jeden z rodičů již nebydlí, ale poté, co jim vše správně vysvětlíte a ujistíte je v tom, že ho mají rádi oba rodiče, dítě si zvykne. Zatímco dospívající děti vnímají již všechny důvody a následky, jednoduše je již neopijete rohlíkem. V tomto případě je nejzásadnější komunikace rodiče se svým dítětem (iDnes 2011).

8.2 Rodinná mediace

Velmi důležité je se po rozvodu na všem domluvit, poradit se s odborníkem a hledat optimální řešení, to je základním principem rodinné – rozvodové mediace. Zde se jedná především o úpravu a výživu nezletilých dětí, bytových a majetkových záležitostí. Pomocí mediátora by si rodiče měli ujasnit představy o svých potřebách i potřebách dětí a pochopit právní náležitosti rodinných vztahů. Rodiče a děti se dostávají do krizových situací, které zvládají s určitými problémy. Z hlediska prevence je nutná všeobecná osvěta rodičů, jak přistupovat k dítěti, poučit je o správné péči a výchově o dítě. Pokud rodiče dobře spolupracují s mediátory, vytvoří se příznivá atmosféra a lépe se řeší porozvodové problémy. Psychologické poradny řeší hlavně rozvody z hlediska manželského páru bez vztahu k dětem. Rodiče často žádají psychiatrické vyšetření dítěte, které pak chtějí použít jako argument u soudu. Jednak k nátlaku na partnera a dále pro ujistění správnosti vlastního jednání. Psychologické poradenství se zabývá i případy rodinného rozvratu ve fázi porozvodové. Jde většinou o spory o dítě, problémy s návštěvami, problém s přijetím nového partnera či změnou příjmení dítěte. Manželské a předmanželské poradny jako orgán ministerstva práce a sociálních věcí jsou pověřeny vyšetřováním uchazečů o adopci nebo pěstounskou péči (Matějček 2011: 29).

Mediace v České republice není ještě plně zapojena do celého právního systému a obecného povědomí, jako v západních demokraciích. Základním principem rodinné – rozvodové mediace je spolupráce rodičů s mediátorem. Snaží se nalézt optimální uspořádání po rozvodu, tj. úpravu výchovy a výživy nezletilých dětí, bytových a majetkových záležitostí a styk dětí s rodičem. Je snaha se dohodnout na řešení úpravy poměrů a dalšího soužití. Z hlediska prevence

je potřebná všeobecná osvěta rodičů ve vztahu k dítěti tak, aby se o dítě správně pečovalo a byl zajištěn příznivý vývoj dítěte i když spolu rodiče přestávají žít (Bakalář 2006: 99-100).

U soudu se musí přihlížet k osobnosti dítěte, jeho schopnostem a vývojovým možnostem. Respektováno by mělo být právo dítěte na péči obou rodičů a umožnit jim pravidelný osobní styk s nimi. Důležitou roli zde hrají výchovné schopnosti a odpovědnost rodiče, stabilita prostředí, citové vazby dítěte na sourozence a na ostatní příbuzné (Novák, Průchová 2005: 59).

8.3 Vliv rozvodu na současný život dítěte

Reakce dítěte na spory mezi rodiči se liší. Záleží na věku dítěte, jeho charakteru a na tom, jak umí řešit složitější situace. Rozvod může způsobit psychosomatické příznaky, jako je bolest břicha, teplota, poruchy spánku a chyby v příjmu potravy. Někdy dochází ke zhoršení školního prospěchu, děti mají noční děsy, koktají ba dokonce sprostě nadávají. Děti v předškolním věku reagují na rozvod hněvem a jsou smutné. Myslí si, že je maminka a tatínek nemají rádi a přičítají si vinu třeba za to, že hodně zlobí. Někdy doufají, že bude vše zase v pořádku a rodina bude v původním stavu. V případě dětí středního školního věku jsou reakce často odlišné. Potřebují svůj rodinný vzor, aby se necítily zranitelné. Děti v pubertě většinou dávají rozvod za vinu rodičům nebo jednomu z nich. Ve volném čase se straní rodičům, spíše vyhledávají kamarády a zahánějí svoje trápení alkoholem, někdy i drogami. Mívají pocity úzkosti a deprese a dochází ke konfliktům mezi nimi a rodiči. Jiné prožívání rozvodu mají adolescentní děti. Uzavírají se do sebe, bojí se o svou budoucnost a navazovat milostné vztahy. Jsou i případy, že vidí selhání rodičů a věnují se výchově například mladších sourozenců (Šance dětem 2017).

Většina respondentů uvedla, že vnímají dopad rozvodu na jejich současný život. Respondentka Markéta vnímá jako největší dopad rozvodu na jejím současném vztahu. Sama o sobě říká, že se z ní stal extrémně náročný člověk, co se vztahů týče. Nechce připustit žádnou nadřazenost mužů a zajetých stereotypů, že ženy mají být u plotny a muži vydělávat. Po svém partnerovi vyžaduje rovnoměrné rozdělení prací v domácnosti, placení společných nákupů a výdajů na chod domácnosti. Podobně to vnímá i respondentka Simona. Též by nemohla být ve vztahu, kde je muž nadřazený. Jako dopad vnímá to, že se snaží mužům ukázat, že je nezávislá a soběstačná žena, která nepotřebuje, aby ji někdo vyživoval. Kvůli častým nevěrám jejího otce pociťuje, že i ona má tendenci si s muži zahrávat a není schopna

zůstat v dlouhodobém vztahu. Adéla nepocituje žádné viditelné dopady z rozvodu. Přiznala si, že je to možná tím, že doposud neměla žádný vážný vztah, kde by se to mohlo projevit. Z výpovědí respondentů je viditelné, že rozvod rodičů má největší dopad především v oblasti jejich partnerských vztahů a chování v nich. Jako další se jeví problém v sebevědomí, občasných depresích a pocitech úzkosti. Respondentka Jana se mi svěřila, že dlouhou dobu navštěvovala terapeuta, aby se dokázala vyrovnat s rozvodem rodičů a naučila se pracovat se svými myšlenkami.

David: *„Nevnímám, že by to na mě mělo konkrétní dopad. Na mě má spíše dopad výchova táty jako samotná, ale že by rozvod měl na mě dopad, nevnímám. Tím, že jsem věděl, že to tak má být a nebránili nám se vidat, tak jsem se s tátou vídal na fotbale a s mamkou jsem byl každý den, tak nic takového nevnímám. Chodil jsem sice k psychologům, když jsem byl ve škole, nedokázal jsem rozeznat míru toho, co si mohu dovolit k holkám. V tuto dobu jsem byl surovější, ale nevím, zda to zapříčinil ten rozvod či ne“.*

Jana: *„Hlava je jako krabice, ve které jsou další krabice. A někdy se stane, že ty krabice spadnou a vysype se to, co je v nich. Ty emoce, špatné stavy, vzpomínky a ty jsi z toho špatná, protože padá jedna, druhá a třetí. A je důležité vzít ty věci a nenaskládat je zpátky, ale jednoduše se jich začít zbavovat a stane se to, že budeš mít čistou hlavu. Na tom se já snažím pracovat. Ale vím, že když se teď stanou nějaké problémy, tak do toho vždy spadnu. Jsem takový klaun a snažím se stále dávat najevo, že všechno jde a život je krásný, ačkoliv jsem v depresi. Snažím se všechno špatné odstranit a myslet jen na to dobrý. Rozvod mi ukázal, co chci a nechci být. Nechci být takto negativní, jako moje matka a skončit takto špatně. Nechci lhát jako můj táta, že je všechno v pohodě. Ale opravdu chci cítit tu radost. Chodím na různé kurzy, vzdělávám se, chodila jsem na terapie a všechno je to proto, že chci dokázat okolí, že ačkoliv byl život takový, můžeš být kým chceš. Tohle to mi to dalo, že chci být tu pro všechny a nebýt sobecká“.*

Jako příklad jsem uvedla dvě protichůdné odpovědi. Respondent David si není vědom žádného dopadu rozvodu na jeho životě, nepřipouští si nic takového. Zatímco respondentka Jana vnímá, že rozvod rodičů má velký vliv na její současný život. Velmi ji ovlivnil především po psychické stránce. Ačkoliv musela docházet a stále dochází na terapeutická sezení, v důsledku vnímá dopad pozitivně, neboť ji vytvořil jasnou představu o tom, jaká ona jako osoba chce a nechce být. Já osobně vnímám dopad rozvodu svých rodičů především ve vztazích. Tím, že otec byl velmi dominantní, vnímám na sobě, že i já se snažím být více

dominantní ve svých vztazích. Myslím si, že jde o ochranný pud, aby mi již žádný muž v mém životě neublížil.

8.4 Vztah s rodiči v současné době

„Sociální vztah mezi dvěma nebo více osobami charakterizovaný relativně vysokým stupněm osobní angažovanosti partnerů, intimitou a neformálností“ (Sociologická encyklopedie 2017). Mezilidské vztahy jako takové, jsou složité. Ať se jedná o vztah mezi partnery, manželi, rodiči a dětmi, mezi přáteli či pouze formální pracovní vztahy. Každý vztah, který má být dobrý a funkční, se musí budovat. Díky vztahům nacházíme osobní uspokojení, pocit bezpečí a opory. Vztahy ve společnosti se během našeho života mění. Potkáváme nové lidi, vytváříme nové vztahy. Od rozvodu rodičů respondentů uplynul určitý čas, a proto se jejich vzájemné vztahy proměnily.

Aneta: „*Mamku považuji za skoro nejlepší kamarádku, mám s ní skvělý vztah. S tátou se vidáme velmi málo, spíše jen na Vánoce či při náhodných setkání třeba u bráchy. Nevoláme si, nejevíme o sebe žádný zájem. Kolikrát se mu raději vyhýbám, než abych se s ním musela setkat*“.

David: „*Kdysi když jsme žili ještě společně, měl jsem oporu v mamce, ale mamka nás stavila do pozice, že táta je ten špatný. Ale ve výsledku se ukázalo, že za mě mám mnohem lepší vztah s tátou. Volám si s ním každý týden a s mamkou tolik v kontaktu nejsem, celé se to úplně otočilo. Je to paradox, kdysi jsem si to neuměl bez mamky představit, tím že jsme spolu byli každý den. Ale tím, že jsem odešel z domu, s mamkou to nějak upadlo, ale tím, že s tatškou jsem byl zvyklý udržovat vztah na dálku, tak se nic nezměnilo. Táta s námi vždy všechno řešil, spojoval nás fotbal, chtěl řešit školu a veškeré problémy. Mám rád oba, ale s tatškou mám vztah lepší*“.

Adéla: „*S mamkou mám teď vztah perfektní. Vycházíme spolu dobře. S tátou taky, ale moc o sobě nevíme. Nevídáme se pravidelně, ale když o něco jde, tak si zavoláme nebo mi pomůže. Takže se ty vztahy v rámci možností udržují. Vidáme se hrozně málo, není to tak, že by mi volal, jak se mám. Je to třeba jednou za čtvrt roku, ačkoliv od sebe bydlíme pár domů. Zájem z jeho strany je prostě minimální, ale zároveň ani já tam nejdu zazvonit a popovídat si*“.

Jana: „*Naučila jsem se je brát takový, jaký jsou. To že mamka je troska, pije hodně alkoholu a táta, že je takový a makový a vztahy máme dobrý. Jednou jsem řekla mamce, že jí všechno*

odpouštím, aby se ona dala do kupy. S tátou máme už krásný vztah, od té doby, co odešla ta paní. Spiš sourozenci to mají těžký. Ségra i brácha měli velké finanční problémy, brácha chodí i na léčení z gamblerství, naštěstí ségře pomohl táta a bráchovi také. Každý z nás si toho hodně neseme a je to všechno z toho.

Ze získaných empirických dat vyplývá, že většina respondentů má vždy lepší vztah s jedním z rodičů než s tím druhým. Všimám si rozdílu bližšího vztahu respondentek ženského pohlaví s matkou a vztahu respondenta Davida s otcem. Výzkum potvrzuje pravidlo, že užší vztah mají ženy se ženami a muži s muži. V mém případě se dané pravidlo rovněž potvrzuje. Ačkoliv mám svého tátu ráda, uvnitř sebe cítím stále pocit strachu. Zatímco s matkou mám vztah lepší než dříve.

9. VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

Pro výzkum jsem využila odpovědi svých 6 respondentů. S každým z nich jsem vedla rozhovor, který mi pomohl zodpovědět si výzkumné otázky.

- Jak respondenti interpretují hlavní důvody, které vedly jejich rodiče k rozvodu?
- Jaký dopad má rozvod rodičů na současný život dotazovaných?
- Jaký vztah mají respondenti z rozvedených rodin ke svým rodičům v současné době?

Všem respondentům jsem kladla stejné otázky, které nám pomohly rozvinout další konverzaci a tj.:

- Kolik ti bylo let, když se tvoji rodiče rozvedli?
- Znáš příčinu rozvodu?
- Kdo podal žádost o rozvod?
- Komu jsi byla svěřena do péče?
- Našli si tvoji rodiče nové partnery? Případně jaký máš s nimi vztah?
- Vnímáš nějaký dopad z rozvodu ve tvém životě?
- Jaký vztah máš s rodiči nyní? Změnilo se něco?
- Co pro tebe znamená rodina?
- Jaký máš názor na vysokou rozvodovost a rozvod obecně?

Základní otázkou bylo zjistit, jak respondenti interpretují důvody jejich rodičů k rozvodu. Z výpovědí jsem se dozvěděla, že nejčastější příčinou rozvodu je neshoda v názorech. Partneři se ve vztahu posouvají a jejich cesty se rozdělují v názorech na výchovu, finanční hospodaření. Rozcházejí se v zájmech, znalostech a dalších lidských faktorech. U některých případů se objeví i nevěra, neboť se jeden či oba partneři snaží na chvíli opustit stereotypní svět, kde nejsou šťastni. Důvody vedoucí k rozvodu respondenti komentují takto. Jako příčiny vedoucí k rozvodu jejich rodičů uvádějí nevěru, jiného partnera rodičů, nespokojenost s dosavadním vztahem a dva z respondentů uvádějí jako vedlejší příčinu rozvodu alkoholismus. Respondenti, kteří rozvod svých rodičů zažili v útlém věku, neznají příčiny dopodrobna, neboť jim byly podány ve zkreslené formě.

Dále mě zajímalo, zda respondenti vnímají dopad rozvodu rodičů na jejich životech. Převážná většina odpovědí se shodovala. Dopad rozvodu na současný život dotazovaných lze shrnout

takto. Jeden z respondentů si nepřipouští žádný konkrétní dopad, protože se mu oba rodiče v dětství i po rozvodu věnovali. Určité psychické následky to však zanechalo na většině z nich. Jedna z respondentek se dostala až do péče psychiatra, začala kouřit a užívat návykové látky, zanedbávat školu. U jiné respondentky vznikly problémy s navazováním nových vztahů a ke změně jejího chování v partnerském životě. Respondenti vnímají určitý dopad tohoto aktu rodičů na svých životech, ale nevnímají ho jako zábranu svého štěstí. Každého z nich rozvod poznamenal, někdo se s ním vyrovnal lépe a někdo hůře. Z odpovědí vyplývá, že určité chování respondentů se děje kvůli tomu, co v dětství zažili, ale nepřikládají tomu velkou váhu. Nechtějí si stále připomínat, jak to bylo těžké období a snaží se jít dál.

Poslední výzkumná otázka byla, jaký vztah mají respondenti se svými rodiči nyní. Současný vztah respondentů k rodičům je různý. Někteří mají lepší vztah k matce, jiný zas k otci, což vyplývá z chování rodičů po rozvodu. Jak se ke svým dětem chovají v současné době, zda rodiče svým dětem pomáhají, jsou jim oporou a chtějí být s nimi v kontaktu. Někteří z respondentů se vídají jen s jedním z rodičů a druhému se vyhýbá. Setkala jsem se především s tím, že vztahy mezi dětmi a rodiči se postupně zlepšily a jsou dobré. Dvě respondentky se mi svěřily s tím, že jejich vztahy, zejména s otci, nejsou zcela ideální. Tyto slečny se ve svém životě osamostatnily a nepřikládají své rodině důležitost v jejich životech. Přestože své rodiče neodsuzují, mají k nim různý vztah, někdy ne příliš ideální. Snaží se jít svou vlastní cestou a snaží se, aby jejich životy byly podle jejich představ.

10. ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnuje manželství, rodině, rozvodu a problémům po rozvodu. Především se zaměřuje na vliv rozvodu na děti, na způsob, jak ho děti prožívají a jak ovlivňuje jejich chování a možné následky pro budoucí život. Část práce je zaměřena na rozvodové řízení a psychologické aspekty dopadu rozvodu na děti i rodiče, co děti cítí a co se s nimi děje. Popisují též následky, které může rozvod způsobit a jak se s tím děti vyrovnávají, přičemž záleží na věku dítěte, na pohlaví. V práci popisují rozvod rodičů a reakce dítěte na tuto situaci, na příčiny rozvodu na manželství. Krátce se zmiňují i o reakcích dětí na nového partnera rodiče a jaké problémy to může přinést. Výzkum je kvalitativní. Hlavní metodou je polostrukturovaný rozhovor s několika respondenty, kterých se daná problematika týkala a stále týká. Cílem bakalářské práce bylo popsat autentické vzpomínky respondentů, kteří rozvod rodičů prožili a zjistit zejména dopad rozvodu na děti a na jejich současný život.

Prostřednictvím výzkumu jsem analyzovala odpovědi respondentů a zjistila, jak děti zvládají problémy po rozvodu a jaký mají názor na zažitou situaci. Z většiny výpovědí oslovených respondentů vyplývá, že se s rozvodem svých rodičů po nějakém čase vyrovnali a vnímají ho jako nezbytný krok. Z toho malého výčtu rozhovorů nemohu dělat závěry, že je tato skutečnost platná v širších souvislostech. Oslovila jsem 6 respondentů ve věku 20–30 let a z jejich výpovědí jsem se pokusila nastínit prožitky dítěte při rozvodu rodičů a také to, co pak následovalo. Prosperita dětí z rozvedených rodin závisí ve značné míře na rodičích. Během svého pozorování jsem se seznámila s mnoha důležitými informacemi a získala jsem nové, pro mě velmi přínosné, zkušenosti. Zásadním přínosem výzkumu práce je zjištění nezbytnosti komunikace. Veškeré problémy a pocity bychom měli s dětmi probírat a informovat je, co se v rodině děje. V případě, že budeme stát při nich, lépe se vyrovnají s danými situacemi a problémy.

S některými názory respondentů jsem se ztotožnila tak i proto, že jsem to zažila na vlastní kůži. Smutek a strach z toho, jak to bude dál a zda to zvládnou. Na druhé straně jsem byla překvapená, jak se s tím vyrovnali a co vlastně od života očekávají. Mají můj velký obdiv. Určitě se nikdo z nich nechce dopouštět chyb svých rodičů, chtějí by být jiní a udělají vše pro to, aby jejich budoucnost byla jiná, aby vytvořili dobré zázemí pro svoje děti. Snad si z této mé práce vezmou něco i rodiče, kteří se rozvádějí a budou se snažit k dítěti před rozvodem i po něm dobře chovat.

11. POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- Adaline.cz. 2017. *Jak rozvod působí na děti: problém očima dítěte*. Dostupné z: <https://www.adaline.cz/jak-rozvod-pusobi-na-deti-problem-ocima-ditete/> [04.03.2021]
- Bakalář, E. a kolektiv autorů. 2006. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum.
- Birnbach, L., B. Hymanová. 2011. *Test vašeho manželství v 10 krocích*. Brno: Juta.
- Budilová, L. 2007. *Studium příbuzenství v antropologickém kontextu*. Plzeň: Caat.
- Důdová, R. 2007. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav.
- Eriksen H., T., 1995, *An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Londýn: Pluto Press.
- Fischer, S., J. Škoda. 2009. *Sociální patologie*. Praha: Grada.
- Giddens, A. 2000. *Sociologie*. Praha: Argo.
- Hartl, P. 1993. *Psychologický slovník*. Praha: Budka.
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Chaloupková, J., P. Šalamounová. 2004. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
- iDnes. 2011. *Rozvod nemusí vaše dítě vnímat jako podraz. Záleží na vás*. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/deti-a-rozvod.A110606_150620_deti_job [04.03.2021]
- Kokaisl, P. 2007. *Základy antropologie*. Praha: Česká zemědělská univerzita.
- Matějček, Z., Z. Dytrych. 1999. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada.
- Matějček, Z. 1992. *Dítě a rodina: v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Matějček, Z. 2011. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: Portál.
- Matějček, Z. 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál.
- Matoušek, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon.
- Matoušek, O., A. Matoušková. 2011. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál.

Mezinárodní rozvod. 2019. *7 zajímavých statistik o sňatcích a rozvodech napříč republikou a světem*. Dostupné z: <https://mezinarodnirozvod.cz/7-zajimavych-statistik-o-rozvodech-napric-republikou-a-svetem/> [15.03.2021]

Muhlpachr, P. 2008. *Sociopatologie*. Brno: Masarykova univerzita.

Murphy, R. F. 2004. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Novinky.cz. 2019. *Počty svateb rostou, polovina manželství se ale rozpadá*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/pocty-svateb-rostou-polovina-manzelstvi-se-ale-rozpada-40282995> [15.03.2021]

Novotná, H. O. Špaček, M. Šťovíčková, Jantulová. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Univerzita Karlova.

Nešpor, Z. R., J. Večerník. 2006. *Socioekonomické hodnoty, politiky a instituce v období vstupu České republiky do Evropské unie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Poupětová, Š. 2009. *Netrapte se po rozvodu: (právní rozvod a psychorozvod, děti rozvedených rodičů, nový vztah, nová rodina)*. Praha: Granada.

Průcha, J., E. Walterová, J. Mareš. 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Průchová, B., T. Novák, 2004. *Jak přežít rozvodové peklo*. Brno: Jota.

Prádka, M. 2004. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita.

Skupník, J. 2010. *Antropologie příbuzenství: Příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: Slon.

Sociologická encyklopedie. 2018. Manželství. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Man%C5%BEelstv%C3%AD> [04.03.2021]

Sociologická encyklopedie. 2017. Vztah primární. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vztah_prim%C3%A1rn%C3%AD [04.03.2021]

Smith, H., 2004. Děti a rozvod. Praha: Portál.

Šance dětem. 2012. Vliv rozvodu na duši a chování dítěte. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/vliv-rozvodu-na-dusi-chovani-ditete> [04.03.2021]

Ševčíková, L. 2017. *Vliv rozvodu rodičů na děti*. Brno: Masarykova univerzita.

Zákony pro lidi. 2012. Zákon občanský zákoník. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2> [15.03.2021]

12. PŘÍLOHY

Vzorový rozhovor s respondentkou

Markéta, 25 let

Rozhovor probíhal v prostředí pražské kavárny. Markéta souhlasila s uvedením svého jména a věku. Téma rozvodu u respondentky nevyvolávalo žádné negativní emoce. S rozchodem rodičů je smířená, neprojevovalo se u ní žádné trauma a vnímá rozvod pozitivně. V době rozvodu nevnímala žádné emoce, nebyla se svým otcem vůbec napojená a odchod od něj byl pro ni spíše úleva a vysvobození než stres.

- Kolik ti bylo let, když se tvoji rodiče rozvedli?

„Jako první věc bych chtěla říct, že se naši ještě nerozvedli, ale už spolu nebydlí ani nejsou v kontaktu. Rozvod se řeší, ale je to na dlouho. Rodiče netvoří pár od mých 15 let, kdy jsme se s mamkou odstěhovali z Krnova do Olomouce“.

- Znáš příčinu rozvodu?

„Nevěra tam určitě nebyla. Myslím si, že hlavní důvod byl ten, že je každý z nich úplně jiný. Mamka je cílevědomá, vzdělaná, umí si vydělat peníze. Táta 12 let nepracoval a dělal, že je se mnou na mateřské, přitom se o mě vůbec nestaral. Všechno zařizovala mamka. Táta o mě tvrdil, že jsem neschopná a hloupá a nikam to nedotáhnu. Mamka zastávala roli i za otce. Z otce jsem měla depky a byla z něj nešťastná“.

- Kdo podal žádost o rozvod?

„Odešla mamka od otce“.

- Komu si byl/byla svěřena do péče?

„Sama jsem se svěřila do péče mamky, ani by mě nenapadlo, že bych žila s taťkou“.

- Jaký máš vztah s rodiči nyní?

„S taťkou nemám žádný vztah. Od té doby, co jsem se odstěhovala do Prahy, psali jsme si alespoň na narozeniny, ačkoliv to bylo i v jiný datum. Ale neřešila jsem to, bylo mi vlastně jedno, zda mi napíše nebo ne. A předminulý rok jsem mu já napsala a on mi už ani neodepsal. Od té doby už nemáme žádný kontakt. Vůbec se nenavštěvujeme. Otec žije v domě, který

platila a postavila mamka, nedošla k žádnému vyrovnání, neplatil na mě nikdy alimenty a nestaral se o mě, proto se nikdo nemůže divit, že se s ním nebavím a nechybí mi. S maminkou mám úžasný vztah, jsem jako nejlepší kamarádka. Děláme spolu všechno, cestujeme, trávíme čas. Je pro mě skvělým vzorem.

- Našli si tvoji rodiče nové partnery? Případně jaký máš s nimi vztah?

„Taťka určitě ne, to víme od sousedů, kde bydlí táta. Pokud mu někdo nabízí ženu, argumentuje tím, že je stále ženatý. Podle mě se z toho zbláznil, když už tam bydlí 11 let sám. Mamka se k tomu nikdy nevyjadřovala, takže jsem se po tom nikdy nechtěla pít. Myslím si, že měla nějaké přitele, ale byl to spíše blízký přítel než partner. Teďka nikoho určitě nemá, žádného dalšího partnera jsem od ní nepoznala. Mamka říká, že už si zvykla na to být sama“.

- Jaký máš názor na vysokou rozvodovost a rozvod obecně?

„Je to pro mě těžký říct, u nás to bylo zvláštní. Tím, že jsem měla vztah jen s mamkou, neměl na mě jako dítě rozvod žádný vliv. Mně se vlastně ulevilo, že se rozvedli. Já nejsem typ, který se umí rozcházet. I když jsem přišla u bývalého partnera na nevěru, neřekla jsem mu to a nerozešla jsem se s ním. Myslím si, že teď je ohromný bum žádat někoho o ruku, tak je jasné, že se člověk za chvíli rozvede. Když to vezmu všeobecně, je lepší, když se lidé rozvedou, než aby přetrvávali v nespokojeném vztahu a mělo to vliv na děti a jejich okolí“.

- Co pro tebe znamená rodina?

„To je těžká otázka, ale kdybych to měla říct v heslech, tak je to...moje všechno, láska, pochopení, důvěra. Ale vážně nevím, mám z rodiny akorát mamku a tak se mi na to špatně odpovídá“.

- Vnímáš nějaký dopad z rozvodu ve tvém životě?

„Potom, co jsem viděla, že mamka byla na všechno sama a taťka nedělal nic, tak si myslím, že jsem extrémně náročný člověk. Vyžaduji po druhém, aby se zapojoval do chodu domácnosti, nákupu, úklidu. Aby si vážil, co dělám a nebral to jako samozřejmost, že vařím, uklízím a vydělávám. Nechci se cítit jako sluha. Odmítám nadřazenost muže nad ženou, máme si být rovni. Oba bydlíme v jednom bytě, ne jenom já. I když stejně dělám většinu věcí já, tak vyžaduji, aby mě vzal na jídlo či mi koupil nějakou blbost za to, že je vděčný za to, co dělám“.